

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЇ
з навчальної дисципліни: «Патологічна фізіологія і патологічна
анатомія сільськогосподарських тварин»

Тема Лекції 33 ПАТОМОРФОЛОГІЯ
ІНВАЗІЙНИХ ХВОРОБ.

План:

1. Загальні дані про інвазійні хвороби.
2. Патологоанатомічні зміни і діагностика піроплазмозів:
а/ піроплазмозу;
б/ бабезіозу;
в/ тейлеріозу;
г/ нуталіозу;
3. Патологоанатомічні зміни і діагностика еймеріозів ссавців і птиці.

Основна література:

Нальотов М.О. Патологічна фізіологія і патологічна анатомія
сільськогосподарських тварин.
К.: Вища школа, 1978. - С. 332-340.

Додаткова література:

Забелло Е.М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин.
К.: Аграрна наука. 1997. - С 189-200; 202-204; 211-214; 240-242.
Урбанович П.П., Потоцький М.К. Патологічна анатомія тварин. –
К.: Ветінформ, 2008. – С. 823-835.
<https://sites.google.com/site/pathanatomyanimals/>

1. ЗАГАЛЬНІ ДАНІ ПРО ІНВАЗІЙНІ ХВОРОБИ.

Інвазійними - (лат. invasio - нападати) називаються хвороби, які викликаються паразитами тваринного походження.

Наука, що вивчає інвазійні хвороби - паразитологія. Згідно з зоологічною класифікацією паразитів паразитологія поділяється на такі розділи:

1. протозоологія - вивчає найпростіших і хвороби, що ними викликаються /грецьк. протос - перший, зоон - тварина/;
2. гельмінтологія - вивчає гельмінти /helmins - черви/;
3. арахноентомологія - вивчає паразитичних наукоподібних, комах, кліщів /грецьк, арахне - паук, ентомон - комаха/.

2. ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНІ ЗМІНИ І ДІАГНОСТИКА ПІРОПЛАЗМОЗІВ.

Деякі одноклітинні знаходяться в крові, вільно рухаючись між форменими елементами /трипаносоми/, виділяють токсичні продукти обміну речовин. Інші являються внутрішньоклітинними паразитами, локалізуються в еритроцитах /піроплазмиди/, в епітеліальних клітинах /кокцидії/, в м'язових волокнах /саркоцисти/. Вони руйнують уражені клітини і викликають патологічні процеси не тільки продуктами свого обміну, але й речовинами, що утворюються при руйнуванні клітин.

а) Піроплазмоз.

Гостропротікаюча хвороба тварин, що викликається найпростішими з роду *Piroplasma*

врх - *Piroplasma bigeminum* (переносник - кліщі з роду *Boophilus*);

дрх - *Piroplasma ovis* (переносник - кліщі з роду *Rhipicephalus*);

коней - *Piraplazma caballi* (переносник - кліщі з роду *Dermacentor*, *Nyalloma*);

собак - *Piroplasma canis* (переносник - кліщі з роду *Dermacentor*).

Зустрічається в східних республіках.

Піроплазми потрапляють в кров з слиною кліщів, занурюються в еритроцити, розмножуються в них, руйнують, звільняються і заглиблюються в нові.

Клінічно: гарячка, анемія і жовтушність, гемоглобінурія, збільшення лімфовузлів.

Патологоанатомічні зміни.

1. Слизові оболонки очей, носа, рота, слизові і серозні внутрішніх органів анемічні, жовтушні з крововиливами.

2. Кров рідка, погано зсідається.

3. Селезінка збільшена 1,5-2 рази, дрябла, темно-червона, на розрізі паренхіма

виходить за межі капсули, знімається кашкоподібний зскрібок.

4. В печінці, нирках застійна гіперемія, зерниста дистрофія, крововиливи.

5. Права частина серця розширена, міокард в'ялий, блідий, нагадує варене м'ясо,

- в епікарді і ендокарді точково-плямисті крововиливи.
6. Сечовий міхур розтягнутий, переповнений темно-червоною сечею, на слизовій - точкові крововиливи.
 7. В книжці - сухі крихкоподібні кормові маси.
 8. В кишечнику катаральне запалення, з крововиливами.
 9. Легені наповнені кров'ю, набряклі, тістоподібні.
 10. Головний мозок і оболонки гіперемовані, набряклі з точковими крововиливами.

Діагноз ставлять комплексно: по основі епізоотологічних даних, клініки, патологоанатомічних змін, з обов'язковим дослідженням мазків крові.

б) Бабезіоз.

Гостра хвороба жуйних, у врх викликається *Babesia bovis*, у дрх - *Babesia ovis*.

Зустрічається в середній смузі Росії, Карелії, Балтики, Білорусі, північній і західній Україні.

Переносники - кліщі з роду *Ixodes* на всіх стадіях розвитку.

Клінічно: температура 40°-42°C, анемія і жовтушність слизових оболонок, атонія рубця, гемоглобінурія, відсутність апетиту, зниження надоїв.

Патологоанатомічні зміни:

труп виснажений, слизові оболонки очей, рота, носа, анального отвору анемічні, жовтушні. Підшкірна клітковина в ділянці підгрудка, черева набрякла, жовта, іноді з крововиливами. Скелетні м'язи дряблі, бліді. Поверхневі лімфовузли збільшені, соковиті, червоні. В черевній порожнині червона рідина. Селезінка збільшена 1,5-2,0 рази, дрябла, під капсулою червона, з крововиливами, пульпа розмягшена, знімається зскрібок. Печінка збільшена, щільна, ламка, буро-жовта. Жовчний міхур розтягнений, наповнений густою темно-зеленою жовчю, стінка його червона, набрякла. Нирки збільшені, світло-червоно - коричневі, капсула знімається, крововиливи, відсутня межа між зонами нирки. Сечовий міхур переповнений червоною сечею, з крововиливами. Сичуг і кишечник - катарально запалені. Книжка збільшена, з сухими масами. Серце розширене, під епі - і ендокардом крововиливи, міокард дряблий, блідий. Легені гіперемовані, набряклі.

Діагноз: епізоотичні, клінічні дані, патологоанатомічні зміни, дослідження мазків крові.

в) Нуталіоз.

Хвороба однокопитних, яка викликається *Nuttallia equi*.

Переносники кліщі з роду *Dermacentor*, *Hyalomma*.

Патологоанатомічні зміни схожі на піроплазмоз. Слизові і серозні оболонки анемічні з лимонно-жовтим відтінком, з крововиливами. Селезінка збільшена, дрябла, темно-червона. В печінці, нирках застійна гіперемія і зерниста дистрофія. Нирки і сеча буро - коричневі. Кров зсідається, світло-червона. На епі - і ендокарді крововиливи, міокард дряблий,

сіро-червоний. Легені гіперемовані, набряклі.

При підгострому і хронічному перебігу: виснаження, гіперплазія селезінки, ниркових і селезінкових лімфовузлів. Іноді гранулематозні вузлики в легенях, печінці, нирках, лімфовузлах.

г) Тейлеріоз.

Гостро чи підгостро протікаюча хвороба врх, дрх, оленів.

Збудник з роду Theileria.

Переносники кліщі з роду Nyalomna.

Клінічно: температура, анемія, розлади серцево-судинної системи і травної системи, виснаження, летальність 60-80%.

Поширений тейлеріоз в Казакстані, Закавказзі, Астраханській області.

Патологоанатомічні зміни: труп виснажений, слизові жовтушні з крововиливами. В грудній і черевній порожнині червона рідина. На слизових оболонках, в серці і в паренхіматозних органів крововиливи.

Селезінка збільшена в 1,5-2,0 рази, дрябла, при зтяжній формі щільна, на розрізі зерниста, під капсулою крововиливи. В печінці, нирках застійна гіперемія, зерниста і жирова дистрофія. Кишечник – сухі кормові маси. В сичузі - типові вузликові ураження. Спочатку червоні величиною з голівку булавки, плоскі, потім стають сіро-жовтими, центр їх випадає, утворюються виразки 2-10 мм. їх можна виявити в кишечнику, жовчному міхурі, гортані, трахеї, сечовому міхурі, інших органах, але вони не переходять у виразки.

3. КОКЦИДІОЗИ.

Кокцидіози - група хвороб тварин і людини, збудниками яких являються найпростіші з родини Coccidia роду Eimeria, тому хвороби називають - еймеріози.

Еймерії внутріклітинні паразити, що локалізуються в епітеліальних клітинах кишечника, жовчних ходів печінки.

Еймеріоз птиці - гостро чи хронічно протікаюча хвороба курчат 10-80 денного віку, характеризується ураженням кишечника у курей, нирок - у гусей.

Патологоанатомічні зміни.

Труп виснажений, пір'я скуйовджене, клоака забруднена бурими, чи буро - червоними каловими масами.

Слизова сліпих кишок набрякла, багряно-червона з вогнищами некрозу і виразок. Просвіт їх заповнений масами змертвілих тканин слизової оболонки, вільними кров'яними згустками. Під мікроскопом в зскрібах слизової оболонки виявляють ооцисти еймерій. Зовні сліпі відростки мають плямисте темно-червоне забарвлення. При наявності інших видів еймерій пат.зміни в тонкому кишечнику у вигляді запалення і розсіяних сірих вузликів розміром 1-2 мм. В паренхіматозних органах атрофія, дистрофія.

Еймеріоз кролів.

Хворіють кроленята до 4-5 місячного віку. Від локалізації паразитів форми хвороби: кишкова, печінкова, мішана.

Патологоанатомічні зміни: трупи виснажені, анемічні, іноді жовтушні. Кишкова форма характеризується гострим катаральним іноді геморагічним чи дифтеритичним запаленням тонких і сліпих кишок.

При хронічному перебігу слизова - потовщена, сіра, всіяна білими вузликами, що містять еймерій.

При печінковій формі печінка збільшена, жовчні ходи розширені, стінки їх потовщені, мають вигляд білих вогнищ чи тяжів. При розрізі їх витікає біла напіврідка маса, що містить ооцисти еймерій.

Контрольні запитання:

1. Які хвороби називаються інвазійними?
2. Як класифікують інвазійні хвороби?
3. Чим викликається піроплазмоз і як відбувається зараження тварин
4. Які патологоанатомічні зміни при піроплазмозі?
5. Які патологоанатомічні зміни при еймеріозах у кролів і птиці?